

A' ROMAI TSÁSZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indult BÉTSBÖL Szombaton 5. Aprilisben. 1788.

Hadi - Történetek.

Míg a' közönséges Tudósításokból vett hírekkel
kedveskednénk E- Olvasóinknak — és azzal
kedvetlenkednénk, hogy a' F. Tsászárnak már a'
maga különös Tábori lovai közzül 60; fő-igazgató
Vezér Lászi Urnak pedig 5, a' levegőnek és víz-
nek szokatlan volta miatt meg döglöttek legyen,
és, hogy a' más, Magyar és Erdély országokon ki-
vül termett Tábori lovak-is számofon erőlenkedni
iratnak; fogadásunk szerént a' Tábori fő Vezéreknek
a' F. Udvari Tanátszékhez tett bizonyos tudósítá-
sai-

saikkal kívánunk szolgálni; mellyek ezek: (***) Generál Gróf *Vartenslebennek*, Generál Papillához küldött jelentő-tudósítása (*Rapport*) szerént, Mártziusnak 11-dikén reggeli 8-órákor, Ujj-Orsovából mint egy 400-főből álló Törökök, 3 hajókkal a' Dunán által jöven, a' *Fontinasádrinál* lévő *Posztra*, mellyen tsak edgy Káplár 20 legénnyel vala, rá ütöttek: ezen Káplár, nem hogy az ellenség fokságától meg-ijjedett és el-szaladott volna, sőt oly vitézül kezdé legénnyeivel edgyütt magát óltalmazni, hogy nékiek a' Törökség semmit nem ártata, de tsak hamar érkezék ezeknek segítségére Tóffir felől Zászló-tartó *Masquetz* 16 kemény lövő Jágerekkel, kik az elébbeniekkal öszve-tsatolván magokat, fél-óránál tovább tsatáztak a' Törökökkel, míg végre a' Kapitány *Hübner* Ur Kompaniája, a' Hadnagy *Bosniak* vezérlése alatt edgy ágyuval ezeknek ismét segítségére érkezék: ekkor a' Törökök a' Kartátsot nem szenvedhetvén vissza térének, kiket a' mi vitéz katonáink mind addig kergettenek, míg az *Ujj-Orsovából* szüntelen repülő Török-ágyu-golyobifok engedték. Ezen tsatának süllyát a' Törökök közül 54-en, a' részünkről valók közzül pedig tsak 9-en érzették. — A' Generál Grof *Vartensleben* Urnál öszve-gyült szabad Sereghez érkezvén a' hír, hogy 200 liztel meg-terhelt lovak, ezer Jantsároknak őrizete alatt edgy *Tefterdárral* edgyütt *Belgrádba* szándékoznának; mingyárt azon szabad Seregnek edgyik része azon eleségnek el-fogására küldetett; ezek az őket vezérlő Tisztnek okofságtal edgy szoros útban rá ütven azokra, a' liztet ászrentsésen el-vették, 200-at a' Jantsárok közül a' *Tefterdárral* edgyütt le-vágtanak, ennél többet megseelítettnek, a' többit pedig *Tsupna* felé el-kerget-

gették : azonban észre vészi ezen szabad Sereg , hogy *Jágódina* felől közel 600 Törökök sietve jönének a' prédált lisztnek el-vételére, mely Törökök tüzelésének ezek a' nállok lévő Jantsár foglyokat állították eleibe, és így magok a' Jantsár foglyok közül sokat el-lövöldöztenek, oket pedig a' szabad Sereg egészfizlen *Jágódináig* vissza-kergetvén, a' lisztel terhelt lovak szerentséfen el-hozattak. — A' Törtsvári (*Tertzburg*) Pafsusról küldött tudósítás jelenti, hogy Mártziusnak 16-dikán *Kimpelungban* 1235 főből álló Törökök öszve-gyülekezvén, az *Orádiai* Klástromon kívül, *Rukuron* belől, egy szélső vigyázaton, (*Forposzt*) az 1-ső Oláh-Regimentből 30 legénnyel lévő Hadnagy *Juillerádra* ütöttek; de ezen Hadnagy Ur az ellenség sokasága előtt, a' sík mezőről valamely szoros helyekre hátra-huzván legénnyeit, innen olly keményen tüzeltete az ellenségre, hogy magának minden kára nélkül 30 Törököt és azoknak edgy Zászló-tartókat el-ejtette. Itt ugyan a' Törökök meg-szüntek a' tsatától; de mihelyt az említett Hadnagy a' szoros helyet el-hagyván, az *Orádiai* hegynek tetjére érkezett, mingárt sebessen utánna rohantanak: de Kapitány *Villand* Ur-is, ugyan az 1-ső Oláh Regimentbéli katonákkal segítségre érkezvén, rútol vissza-verettek. Probálták ugyan a' Törökök 4-óra alatt 8 ízben meg-újjítani a' tsatát, és meg-kerülni ezen katonákat, sőt vas-matskákkal a' leg-merevedekbb kő-sziklákon-is fel-hágtanak; de Kapitány *Villand* Urnak, a' Komendirozó Generáltól meg-dícsértetett Hadnagy *Juillerádnak* szemessége, és a' katonáknak közönséges vitézsége által mindenkor visszaverettek. Végre dél utáni 2 órakor meg-látván a' Törökök, hogy *Dombovitza* felől Májor *Lajritz* Ur is,

Ur-is, az Orosz-seregébéli katonákkal segítségre érkeznek; vissza tértek *Rukur* felé, és más nap reggel *Drágoszlavina* felé vették útjokat. Itt a Törökök közül 80-an estenek-el, részünkről 3-an sebet kaptanak, 5-on pedig el-estenek. — Az Erdélyi Komen-dirozó Generál Urtól Mártziusnak 21-dikén költ jelentés szerént: Májor *Kettner* Ur az 1-ső *Olah* Regimentbéli katonákkal, a *Vulkáni Passuson* belől, nem csak a *Tirgusulujnál* lévő szoros útakat, hanem *Pártsésti* és *Skilla* nevű helységeket is elfoglalta, és meg-erősítette: maga pedig a Májor Ur 400 gyalogokkal, 50 Huszárokkal, és 2 ágyúkkal *Vajden* nevű Klastromba szélső vigyázatra szállott olly tzéllal, hogy a *Nikópólisból* és *Krájovából*, a Kémek tapasztalása szerént, *Tirgusuluj* felé jövő 500 Törököt ott meg-várja. el-is érkeztek ezen Törökök, kiket a gyalogság alkalmas tüzzel, a Huszárság pedig két oldalól kardal közontött; ezek minelyt a Kartársot meg-érzették, mingyart meg szaladtanak. Itt a Törökök közül hányan estenek légyen-el, nem lehet meg-határozni; de a mennyiben a *Sp his* nélkül a sík mezőn nyargaló Török lovakról lehetett itélni, sok ló vesztette-el a gazdáját; a mi Huszáraink közül pedig csak 2 sebesített meg. — A Gallitziai Komen-dirozó General *Hertzog Kóburg-is* Mártziusnak 13-dikán 4-tsoport katonáit *Móldovába* bé-léptette, hogy magokat az Erdélyi Seregekkel öfzve-foglalják: Ezen tsoportoknak egyike fekszik *Bajánál*, a másik *Littenmárénál* *Scutsavához* közel, a 3 dik *Dorod'sójénél*, és a 4-dik *Hertzánál*: ez által az Erdélyi Sergek, mellyek *Oknánál* fekszenek erőlséget kapnak azon hasznos Sóbányáknak őrizésére. — Ugyan

Hertzeg Kóburgtól jött tudósítás-szerént: Kotzimból 2-ezer Tatárok jötenek - ki, kik még eddig tsendesen viselik magokat; azon kívül hogy 700 at magok közül a' Bojáni határ-szélekre küldöttek; de az ott fekvő katonaság öket újokban meg-akadályoztatta: mihelyt ezen Tatárok a' lárma-fákat minden-felől edgy summába meg gyulni látták, és az ágyukat minden felől ropogni hallották, mind visszafzaladtanak, kiváltképpen a' Kortáts nem kedves tsemege előttök. Ezek valának a' bizonyos haditudósítások, következnek a' különös levelekből vettek. (**)

— Edgy különös levélből értjük, hogy a' Törökök Ujj-Orsovából *Mehádiárais*-rá-ütöttek, és ott a' szegény falusi gyáva Népet, kitsintől fogva nagyig, minden Nembéli külömbség nélkül pogányi módra kezdték sprittani: itt a' fel-áfott lárma-fáknak jó hasznát vették a' részünkről valók; mert azoknak meg gyujtása által a' közel lévő Bánál és Durlakh katonaság edgy Summába el-érkezvén, ezen Falut körül vették, 150 Törököt el-ejtettének, a' többit egészlen a' Dunáig kergetvén, nagy részét a' vízbe ölék. — *Kruppából* az Unna folyó-vize mellől ezen hónapnak 2 dikán a' Márs mezejéről jött levél így írja-le környülállásaival edgyütt a' történeteket, melyekről ez előtti leveleinkben, ugy a' mint akkor tudósítatunk emlékeztünk vala: A' mi Vezérlő Generalisunk *Vallis Ur* edgy igen vigyázó tápra esett katoná, *Nóvinak* meg-vétele után a' helységeit körül járván, minden dombokra és alkalmas helyekre Pofz okat rakott, hogy hir nélkül az ellenség ránk ne ülsön, szerentsénkre vagynak olyan katonáink, kik ezen helységeket jól esmérik: edgy Hadnagy 200 legényel az Unna partjára rendeltetett őrizet-

re, ezen Hadnagy a' Strásamesterit edgy dombra állította vala 15 legénnyel, a' Strásamester maga Káplárját még kijebb állította 3 legénnyel pikétre; ezek dél tályban meg-láttak edgy tsoport Jantsárt Klutz felől Tzerp-felé jöni, kiknek érkezéseket mihellyt a' Generál meg-értette, mingyárt Májor Kovátsevitset Kruhovakh-felé küldötte; mi (szóll a' levél író Tiszt Ur) állottunk Kruppo és Klutz között a' tér-hellyen, edgy Fő Hadnagy Karignához, és edgy Kapitány Cserna-hegy allyához állottak vala: maga a' Generális Ur, Czerpet, Osztróvizát, és a' Viz-partját Bihats tályán óltalmazta: dél utáni 2 óra tályban Felkovits Agának vezérlése alatt, a' Pobora mellett lévő völyben kezdett el-érkezni a' Jantsároknak edgy része, más része pedig Radaszlitz Agával jobb-felől edgy erdöböl rohant-ki, de későn járt, és későn érkezett a' tsatázó piatzra, mert már ekkor Felkovits Aga le-vágatott vala, a' Törökök pedig meg-futamtattak vala: ugyantsak dühos vitézséggel Radaszlitz a' mi Sergünk jobb szárnyára ütött, de edgy kemény lovó Jágernek golyóbissa ötet úgy találá, hogy sebessen nyargaló lováról halva le-esék; kinek esése a' győzedelmet-is meghatározá, mert a' Jantsárok hátat adván hanyot homlok ugrostanak az Unna vizébe. Az el-esettek számát edyik részről sem tudom meg-irni, hanem a' meg-sebesítették, és el-fogatott 38 Törökök közül, 18 az útba meg-hólt, 22. pedig a' Fő Quártélyra vitetett; Most többet nem írhatok, mert parantsolatot vettünk még ma Kruppába visszra térni, a' honnan tudom hogy hólnap más felé indittatunk.

Meg-jegyzések.

Ama nagy érdemű Hazafi Pongrátz Imre Ur,
N. Liptó Vármegyében — második Vice Is-
pán

pánságra emeltetett. — A' Madriti Török Követ
utnak készül, és ezen hónapnak 10-dikén Konstan-
tzinápolyban akar lenni. — A' Pruszszus Udvar és
a' Hollándiai Közönséges-társaság; között a' Frigy
kötés egész tökéletességre ment; meg-petsételtetett
és all-irásokkal meg-erősítettetett. — A' Spanyol ha-
jós-Sereg fel-van vitorlázva az Anglusoktól vezere-
lendő, már edgy néhányszor említett Muszka-hajos-
Seregnek ellen-állására; melyből azt nézik-ki né-
mellyek, hogy a' Tengeri álatok-ís vért szomjuhoz-
nak, és a' jelen való háború még közönségefebbé
tétetik; azoknak értelmek ellen; kik a' mostani há-
borus környülállásokat csak a' jobbik oldalakról néz-
vén, edgy minden órán esendő tsendes békefességgel
biztatnak. — Rosz-szél hozott némely leveleket
Pétervárából, mellyekben az íratik, hogy a' Musz-
ka (Ministerium) Birodalom Kormány-székének né-
mely tagjai a' többtől meg-hasonlott értelemben vól-
nának; némellyek a' Tsászárné értelme és akarat-
tya, másod pedig a' Birodalom kormányozása modja
mellett vólnának. Ez a' kettő ugyan: a' Biroda-
lom és a' Tsászárné, valamint a' test a' főtől; nem
meg-külömböztetett dolgok; azért edgy másnak ká-
rát nem kívánhatták; és e' csak akkor szokott meg-
esni, hogy a' test vele edgyesült tagoknak kárára van;
midőn az agy-velő hibázik. A' dologról csak eddig
tudósítottunk, és semmi világost még eddig felöl-
le nem tudhatunk. — A' mondatik, hogy sem a'
Lengyelek sem Dántzig nem tökéletesen meg-elége-
dettek a' Muszka Udvarnak azon Tanátságával; mely
szerént Dántzig a' Pruszszus Udvarhoz ragasztatni
jovasoltatik. — Azok között a' fok-féle idegenek
között, kik a' jelen való időben Bétsben vagynak,

találtak 4 nagy Montenegrinből való Tisztek-is; kik csak idővel láttanak magától *Márstól* különbözni. Ezek a Hadi Kantzillárián 2000 vágott főből álló Lovas Sereggel ígérk a' magok segítségéket. Még más 3 nagy tekintetű Törökök-is érkezének különös Postán a' napokban ide; kik noha magokat Kereskedőknek adják-ki, mindazáltal, mint-hogy nem a' Kereskedőket, hanem a' hadi-Tanátsbéli Urakat tapasztaltattak látogatni; ezekről-is úgy ítélnék némellyek, hogy Politikus Kereskedők; nem figét, se nem kávét hoztanak Bétsbe eladni. — Különös és Közönséges Levelékből olvassuk, hogy edgy Obester (kinek még a' nevét emlittenünk nem lehet) a' Regiment Caszájával edgyütt a' Törökökhöz által ment volna; kiről úgy tartatik, hogy a' mindenek előtt esmeretes Kotzinak lelki barátja lett volna. Ezen történet még ezután lesz világosabbá. — Edgy Török tólvaj hajós-Sereg az Adriatikum Tengerén a' Valentzei hajókra támodott vala nem régiben; de midőn ezek hatalmason ellentállottanak volna, a' Törökök tettetett szaladással edgy néhány hordó méreggel meg-elegyitetett bort és felesüstös húst hagyának-el; mely alattomban való család-ságjokat a' Törököknek ezekben nem vévén a' Valentzeiek; enni és innya kezdének belőlle; a' honnan sokan életeket véletlenül veszték-el.

Midőn ezen Levelemet már ki-nyomtatva menteném a' hibáktól, olly kemény tüzelést hallék-bé az ablakomon, mint ha *Solimán* vivná Bétset; de ne féllünk! csak az új katonákat próbálják.